

Aktywizacja seniorów – między powinnością a profesją – kształcenie i działanie

ABSTRAKTY

Prof. Rosa M. Baños, Prof. Soledad Quero, E. Etchemendy, D. Castilla, Prof. C. Botella

The Butler System: an Active Aging Technology

There are several studies that point out the advantages of making Information and Communication Technologies available in order to enhance the elderly's quality of life. Our team has developed the Butler System, a social and e-health technological platform that uses the Internet as an enhancement net between the different users of the system: Elderly/Caregiver/Friend. The target of the system is to serve as a primary intervention level to facilitate and optimize professional work as well as to improve elders' health quality. The system includes three levels: (a) *Diagnosis level*. Every time the individual accesses Butler, it makes a diagnostic exploration. It is aimed at finding anxiety or/and depressive symptoms. Once the evaluation is finished, Butler decides which the most appropriate therapeutic and playful option is. If the person's mood is found to be altered, the system sends out an alarm to the caregiver; (b) *Therapeutic level*. It has two sources: 1) "Virtual Worlds to generate positive emotions", this tool includes two 3D virtual environments (joy and relaxation) that use various visual and auditory stimuli to produce changes in users' moods. These environments simulate natural settings and include several mood induction procedures (narratives, autobiographical memories, relaxation procedures). 2) The "Therapeutic Book of Life", this tool allows practitioners to apply a training program of positive reminiscence; (c) *Playful level*. It is aimed to entertain, increase social relationships, sharing vital memories, and learning new technologies. This level includes E-mails, Search for Friends, My Memories, Book of Life (blog), and Easy Access to Internet. The system enables the elder to communicate with relatives or friends who are not part of the Butler's net.

The goal of the present work is to describe the Butler System. In addition, its efficacy to improve positive mood and the satisfaction experienced by the elderly people by using Butler are analyzed. The sample was composed by 14 participants whose age ranged from 64 to 92 years. They used the system during 10 sessions. All of them were recruited from a residence and a Day Care Center and completed the following questionnaires before and after each session with Butler System: *Visual-Analogic-Scale* (joy-sadness-anxiety-relax), *General-Mood-State-Scale*, and *Level-Satisfaction-Scale*. Furthermore, once the participants finished using the system they answered two questions: "To what extent did the Butler system allow you to learn and to discover new activities?" and "To what extent did you like the Butler System?". The results showed a significant increase of positive emotions and mood state and a significant decrease in negative emotions. Furthermore, a high level of satisfaction was reported in all sessions. Regarding the two questions, the results indicated that the system allowed the participants to learn and discover new activities and they liked the system very much. The Butler system can be a tool to contribute to active aging.

The construction of organizational well-being: Emotional and cognitive issues

Well-being in the workplace is considered by many authors to be the outcome of the interaction between individual characteristics and those of the working and organizational environment. This study aims to understand the significance attributed to the concept of well-being in the workplace by employees, its influencing factors and, among those, the role of individual psychological characteristics. The research was conducted on a sample of 72 employees utilizing a qualitative approach based on focus groups and individual interviews. Data analysis was performed by a paper and pencil technique. The focus groups and interviews collected 628 statements, which were divided into three main areas: meaning of well-being in the workplace (248), any-kind factors that affect well-being in the workplace (158) and individual characteristics that affect well-being in the workplace (222). The individual characteristics identified by the participants as capable of influencing well-being in the workplace were: being positive, communication, management of difficulties and conflicts, socio-emotional skills, and values. The research was limited by the subjects involved and by the sole use of the paper and pencil technique of data analysis. Results highlights that well-being in the workplace doesn't depend exclusively on external conditions in terms of the working and organizational environment within which the individual operates: so, it could be promoted not only from above, through actions by management, but also from below, influencing individual traits and behaviours. Results would be useful for developing training, workplace counselling, and organizational development activities aimed to support small groups, leaders and other strategic players in the construction of the subsystems of well-being in the workplace.

Prof. Gianluca Biggio

The relationship with the elderly person

The author investigates how psychology and psychotherapy face with the old aged people. The old age can be a dramatic period that is refused by people with a depressed feeling or on the contrary it could be accepted as the last step of development of human being. In this period of the life we can assist to changes and uncertain behaviors. The medicine is limited in front of this situation because reduces it to a pathology or a simple body problem. The western social culture refuses the death and gives an image of eternal life and youngness. Elderly people need social support; the most important problem is the solitude and the difficulty to be listened. The traditional family with a lot of grandsons and granddaughters are changing and the need of care and relational support now is depending more and more from public health services and assistance services or care givers personnel.

dr Katarzyna Błaszczuk
dr Dorota Rynkowska

Integracja osób starszych w zakresie aktywności społecznej

Aktywność społeczna jest niekwestionowanym czynnikiem wpływającym na zdrowie człowieka. Ma ona różny wymiar w poszczególnych etapach życia, jednak nie powinna być całkowicie wyeliminowana w podeszłym wieku. Spadek wydolności fizycznej i psychicznej seniorów prowadzi często do izolacji społecznej, a tym samym do poczucia osamotnienia i bezużyteczności. Alternatywą dla wykluczania osób starszych z życia publicznego są podejmowane inicjatywy na rzecz aktywizacji i wsparcia seniorów, poprzez ukazywanie walorów wieku podeszłego w przekazach medialnych i podejmowanie działań na rzecz integracji międzypokoleniowej w środowisku lokalnym. Taką działalność prowadzi Kraśnickie Stowarzyszenie Inicjatyw Społecznych IMPULS w powiecie kraśnickim.

W opracowaniu przedstawiono charakterystykę Stowarzyszenia oraz opinie uczestników projektu pt.: „CAS - Centrum Aktywności Seniora alternatywą na samotność”.

Integration of senior citizens for social activity

Social activity is unquestionably a factor impacting human well-being. Its extent differs in various stages of life yet it should not be completely eliminated at one's advanced age. Deterioration of physical and mental fitness in senior citizens frequently leads to social isolation, followed by the feeling of loneliness and uselessness. Alternatives to excluding older people from public life include efforts aimed at activation and providing support for senior citizens by showing advantages of old age in the mass media and initiating projects focusing on intergenerational integration in local community. Such endeavours are taken by IMPULS Kraśnik Association for Social Initiatives operating in Kraśnik District.

The study presents characteristic features of the Association and opinions expressed by participants of the project entitled "Centre for the activation of senior citizens as an alternative to loneliness" („CAS - Centrum Aktywności Seniora alternatywą na samotność”).

dr Ryszard Błaszczewicz

@aktywny senior – efektywne zwalczanie cyfrowego wykluczenia

Technologie informacyjne i komunikacyjne (TIK) odgrywają coraz większą rolę w życiu człowieka. Rozwój nowych technologii, budowa społeczeństwa wiedzy to – między innymi – ustawiczne kształcenie różnych grup społecznych i wiekowych, w tym także seniorów. Aktywność w tym zakresie postrzegana jest także jako czynnik przeciwdziałający apatii, poczuciu bezużyteczności i nudy, które to zjawiska często występują po przejściu na emeryturę, a są skutkiem bezczynności zawodowej i nieumiejętności zagospodarowania wolnego czasu. Ważę problemu dostrzegają władze Parlamentu Europejskiego. W raporcie Komisji Parlamentu Europejskiego „Europejska inicjatywa i2010 na rzecz e-integracji - Uczestnictwo w społeczeństwie informacyjnym” zwraca się uwagę, iż *e-integracja* oznacza działania mające na celu stworzenie integracyjnego społeczeństwa informacyjnego, to znaczy społeczeństwa informacyjnego dla wszystkich. Jej celem jest umożliwienie każdej zainteresowanej osobie pełnego udziału w społeczeństwie informacyjnym, niezależnie od jej ewentualnego upośledzenia społecznego czy indywidualnego. Problemy związane z obsługą nowych technologii przez osoby starsze wynikają często z ignorowania potrzeb użytkowników przez projektantów nowoczesnych rozwiązań. Osoby te mają wyjątkowo duże trudności z opanowaniem skomplikowanych narzędzi. O przyjaznym (user-friendly) programie komputerowym często decyduje odpowiedni graficzny interfejs użytkownika. W przypadku seniorów, korzystających z oprogramowania ma to jeszcze większe znaczenie.

W artykule zaprezentowano przykład bardzo przyjaznego oprogramowania dla osób starszych. Jest to włoski program Eldy firmy Vegan Solution z polskim interfejsem. W oparciu o ten program przeprowadzono na Uniwersytecie Jana Kochanowskiego dla seniorów dwa kursy z technologii informacyjnych. Na zakończenie uczestnicy wypełniali ankietę wypowiadając się na temat jego skuteczności. W artykule przedstawiono uzyskane wyniki.

@ctivite senior – effective initiatives to overcome digital exclusion

The world around us is changing profoundly. We are living in an interdependent and interconnected world during an age that is driven by technological progress. Information and communications technology (ICT) has had a transformative impact on the way that people work, live and play. The EU initiative "i2010 - A European information society for growth and employment" aims to promote an inclusive European information society and to make Europe more attractive to investment and innovation in knowledge-based goods and services. But the society are still digital divided between those that have or do not have access to the new technologies. Traditionally the elderly

have been an excluded group in the deployment of Information and Communication Technologies (ICT). Even though their use of ICT is increasing, there is still a significant age-based digital divide. Learning plays a key role in ageing society as it can help to address many of the challenges in the knowledge-based information society. But it is necessary to consider different levels of learning needs; basic computer usage, online socializing and media literacy skills, as well as software applications and resources relevant for older people. Current ICT tools are often not user-friendly for older people, and this makes it more difficult for them to use them for learning purposes or as a part of everyday activities. A practical problem for using ICT is often the user interface, which is rarely designed for older people. It may appear confusing if it has many elements, or the buttons and text may simply be too small for people with poor eyesight and who may have trouble using their hands with precision. The software menus are often complicated, and they may be in a foreign language. All of this can make ICT difficult to use, and it becomes simply too much to think about the content expressed through the tool, at the same time as concentrating on using the tool itself. If using a tool makes the user feel frustrated and conscious of his/her own handicaps, it will not create a positive and motivating environment for learning. Older users would benefit from interfaces that are as user friendly, simple and intuitive as possible.

This paper will evaluate the efficacy of new user-friendly software for adults. It is an Italian program named Eldy, specifically designed for older people with a six-buttons interface, large font, strong colour contrast and simplified language in order to meet the needs of people aged over 55 and help them access online services improving their quality of life. Eldy is distributed in 29 languages, among them in polish. At The Jan Kochanowski University two seniors groups took part in ICT courses, where Eldy software was used. After finished it participants completed questionnaires. The results will be presenting.

dr Renata Brzezińska

**Potrzeby edukacyjne seniorów.
Z badań**

nad działalnością Kujawsko- Dobrzyńskiego Uniwersytetu Trzeciego Wieku we Włocławku

1. Wprowadzenie

Aktywność człowieka starszego i jej związek z realizacją potrzeb(w aspekcie teorii potrzeb A. Maslowa)

2. Działalność Kujawsko-Dobrzyńskiego Uniwersytetu Trzeciego Wieku przy Wyższej Szkole Humanistyczno-Ekonomicznej we Włocławku

3. Założenia metodologiczne badań własnych

4. Analiza wyników badań w następujących obszarach:

4.1. Charakterystyka próby badawczej

4.2. Potrzeby życiowe badanych

4.3. Motywy uczestnictwa w zajęciach UTW

4.4. Efekty uczestnictwa w działaniach UTW w opinii badanych

5. Podsumowanie i wnioski

The educational requirements of the elderly

From the activity of the Cuiavian – Dobrzynski University of the Third Age in Wloclawek

1. Introduction

The active life of the elderly and its connections with realization of needs (in the aspects of Maslow's theory)

2. The activity of the Cuiavian – Dobrzynski University of the Third Age at the Humanistic – Economical College of Wloclawek.

3. Methodological assumptions of the research

4. The results analyses in the following areas:

- 4.1.The characteristics of the study group
 - 4.2.The basic needs of the group
 - 4.3.The reasons for attending classes at the University
 - 4.4.The effects of taking part in the activity of the University in the view of the group
 5. Summary and Conclusions
-

dr Teresa Chmiel

Oblicza starości. Między wykluczeniem a inkluzją

W dynamicznie zmieniającej się rzeczywistości społecznej w sposób szczególnie widoczne są problemy ludzi starszych, których ze względu na różne formy dyskryminacji w obszarze dostępu do szeroko pojmowanych zasobów materialnych i kulturowych, można uznać za grupę wykluczonych i dyskryminowanych. Osoby trzeciego wieku muszą zmagać się nie tylko z własnymi słabościami natury fizycznej, postępującą utratą zdrowia i trudnościami w dostępie do podstawowej opieki medycznej, ale także z coraz głębiej odczuwanym poczuciem osamotnienia i braku zrozumienia ze strony młodszej generacji.

Również cele polityki społecznej w nikłym stopniu zorientowane są na potrzeby ludzi starszych, których można przypisać do wygodnej kategorii „niewidzialnych”. W perspektywę takiego myślenia o starości wpisują się utrwalone i powielane stereotypy dotyczące tego etapu życia, obrazujące człowieka starego w sposób jednoznacznie niekorzystny (zgorzkniały, smutny, powolny, nie wykazujący zainteresowania własnym rozwojem etc.). W efekcie oferta kształcenia, wspierania szeroko pojmowanego potencjału człowieka w wieku poprodukcyjnym jest uboga, sprowadza się do Uniwersytetów Trzeciego Wiek (zrzeszających zazwyczaj osoby aktywne, które prawdopodobnie dobrze radziłyby sobie także bez tych organizacji), Klubów Seniora czy Dziennych Ośrodków Pobytu dostępnych nielicznej grupie odbiorców ze względu na usytuowanie, liczbę miejsc, brak informacji o ich działalności.

W niegościnnej współczesnej rzeczywistości różne są oblicza starości. Chcąc bliżej przyjrzeć się ich odcieniom zbadalam metodą sondażu diagnostycznego losowo wybraną populację ludzi starszych zamieszkujących na terenie powiatu kłodzkiego. Inspiracją do podjęcia badań sondażowych stała się próba odpowiedzi na pytania badawcze zawarte pośrednio w tytule wystąpienia, tj. Jakie są oblicza starości? Jak ludzie starsi postrzegają siebie i swoją aktualną sytuację życiową? Czy przywołane obrazy są bliższe wykluczeniu czy integracji społecznej?

Jakość życia ludzi starszych w danym społeczeństwie odzwierciedla stopień jego dojrzałości i wrażliwości moralnej. Nie bez znaczenia w kontekście starzenia się społeczeństw europejskich pozostaje przygotowanie młodych ludzi do tego etapu życia. Nieobecność problematyki starości w dyskursie publicznym, a także ludzi starszych w przestrzeni kultury, polityki, mediów każe jednak sądzić, że jest to okres wstydlivy, trudny, niepomysłny dla naszego rozwoju. Czy rzeczywiście nieliczni mogą doświadczyć pogodnego oblicza starości?

The faces of old age. Between exclusion and social integration

In the flux of the social reality what is particularly visible are the problems of the elderly people, who, given various forms of discrimination in the realm of access to broadly-defined physical and cultural resources, might be considered a discriminated and socially excluded group. The people of the third age have to face not only the weaknesses of their own physicality, growing health deterioration and difficulties with access to basic medical care, but also with ever deeper feeling of abandonment and lack of understanding from the younger generation.

The goals of social policy are hardly focused on the needs of the elderly, who can be assigned to a convenient category of “the invisible”. The scope of such thinking on the old age includes established and reproduced stereotypes concerning this stage of life, which depict an elderly person in a way unambiguously unfavorable (bitter, sad, sluggish, not interested in self-development etc.). Thus, the offered education and support for a widely understood potential of a man in the retirement age are poor, boils down to the Universities of the Third Age (usually organizing active persons, who would

probably cope well without such organizations too), Senior Clubs or Daily Leisure Centers available to a small number of recipients due to location, number of vacancies, lack of information on their activity.

The faces of old age varied in the contemporary hostile reality. Willing to inspect their colors closer, using the diagnostic survey method, I studied a randomly chosen population of elderly people living in the Kłodzko district. What became an inspiration to engage in the survey research was the attempt to answer the research question contained indirectly in the title of the presentation, i.e. What are the faces of old age? How do elderly people perceive themselves and their current life situation? Are the images recalled closer to exclusion or social integration?

The quality of life of the elderly people in a given society reflects the degree of its maturity and moral sensitivity. What is hardly insignificant in the context of aging European societies is the preparation of the young people to this stage of life. The absence of the issues of old age from the public discourse, and also the elderly people from the cultural, political and media space forces one to reckon that this is an embarrassing, difficult time, unfavorable to our development. Is it really the case that only few can experience the serene face of old age?

dr Sławomir Chrost

Starość zakorzeniona w Biblii

Refleksja nad starzeniem się i starością towarzyszyła człowiekowi od czasu kiedy zaczął on dokonywać autorefleksji, zastanawiać się nad swoim byciem i bytowaniem, a więc od początku. Postawa ta znalazła odzwierciedlenie między innymi w poglądach filozoficznych czy ideach religijnych. Już w starożytności ludzie mieli trudności z jednoznacznym definiowaniem starości. Większość dostrzegała jej dwuznaczność. Z jednej strony przedstawiano ją jako ukoronowanie ludzkiej egzystencji, wiążąc ją z doświadczeniem i mądrością. Z drugiej zaś ukazywano starość, jako kres życia, łącząc ją z ciężarem wieku, chorobami i ograniczeniami.

Biblia także przedstawia starość w dwojaki sposób. Starość w Piśmie Świętym zmienia sens zależnie od tego, czy ukazuje się ona jako droga pochyła ku śmierci, czy jako szlak prowadzący ku wiecznemu szczęściu. Niniejszy artykuł przedstawia zatem pozytywy i negatywy starości według Biblii oraz ukazuje budujące wzorce ludzi starych dla młodych pokoleń. Nade wszystko przedstawia zaś starość człowieka jako symbol wieczności.

The old age reflection in the Bible

The reflection on getting older and senescence has been a part of human's thought ever since people started to self-reflect and rethink their lives and beings, thus from the very beginning. Such an attitude found its use in philosophical views or religious doctrines. From the ancient times people had difficulties with defining the old age in an unambiguous way. Most of them saw its equivocalness. On the one hand it was presented as the crowning of human's existence, binding it with gaining wisdom. On the other, however, elderliness was represented as the end of life interlinked with problems of the age, its illnesses and limitations.

The Bible also presents ageing in a two-fold way. The old age in the Holy Scripture changes its meaning depending on whether it is a road to death or a path leading to eternal happiness. Therefore, the following article shows the positive as well as the negative aspects of senescence according to the Bible and also portrays the edifying influence of the elderly upon the younger generation. Above all, it pictures the old age as a symbol of eternity.

dr Lidia Domańska

Sytuacja osób starszych na rynku pracy

Autorka w swym artykule zajmuje się sytuacją na polskim rynku pracy osób bezrobotnych w wieku powyżej 50 roku życia. Opisuje zjawisko ageizmu, to znaczy nierównego traktowania osób

starszych na rynku pracy. Autorka zwraca uwagę na postępujące zmiany demograficzne i konieczność otwarcia się rynku pracy na osoby posiadające 50 lat i więcej. Jest to szczególna grupa bezrobotnych, którą należy włączyć w zasoby pracy. Stereotypowe myślenie pracodawców o mniejszych możliwościach osób starszych w zestawieniu z grupą 24-latków, to mit pokutujący w polskim społeczeństwie. Długofalowa polityka rynku pracy powinna likwidować działania dyskryminacyjne oraz zachęcać do zatrudniania osób w tej grupie wiekowej i podkreślać znaczenie doświadczenia w pracy.

Situation of the elderly on labour market

The author in her article deals with situation of the unemployed aged over 50 years of age on Polish labour market. She describes phenomenon of ageism, i.e. unequal treatment of the elderly on labour market. The author draws attention to ongoing demographic changes and the need of opening up labour market to people at the age of 50 years or more. This is a special group of the unemployed, which should be included in labour force. Stereotypical thinking of employers about fewer abilities of the elderly compared with group of 24-year-olds, is a lingering myth of Polish society. Long-term labour market policy should eliminate discriminatory actions, encourage employing people in this age group and emphasize the importance of work experience.

prof. zw. dr hab. Andrzej Jopkiewicz
mgr Arleta Adamiak

Próba oceny sytuacji życiowej osób starszych zamieszkałych w mieście

Starzenie się społeczeństwa sprawia, że z większą ostrością ujawniają się różne cechy psychospołeczne starości. Dlatego celem tej pracy jest ocena niektórych aspektów sytuacji życiowej osób starszych zamieszkałych na terenie dużego osiedla w odniesieniu do wieku, płci, charakteru pracy zawodowej i samooceny sytuacji materialnej. Badania, z zastosowaniem techniki wywiadu skategoryzowanego, przeprowadzono w okresie jesiennym 2011 roku na terenie Starachowic. Objęto nimi 123 osoby, w tym 83 kobiety i 40 mężczyzn w wieku powyżej 60 roku życia, które podzielono na dwie grupy wiekowe: 60-69 lat – 65 osób (52,8%), 70 lat i więcej – 58 osób (42,2%). Biorąc pod uwagę charakter pracy zawodowej wyróżniono grupę pracowników fizycznych oraz osoby niepracujące fizycznie. Natomiast w odniesieniu do samooceny sytuacji materialnej wyróżniono trzy kategorie: dobra, przeciętna i zła. Przeprowadzone badania wykazały, że różne aspekty sytuacji życiowej osób starszych są w największym sposób zróżnicowane przez charakter pracy zawodowej i sytuację materialną.

Evaluation of the lives of older people living in a city

The aging of the population makes more sharply reveal different psychosocial characteristics of old age. Therefore the aim of this study is to evaluate certain aspects of the lives of older people living in a large estate with respect to age, sex, nature of the professional work and self-esteem situation. The study, using interview techniques categorized, conducted in the autumn of 2011 in Starachowice. The study involved 123 people, including 83 women and 40 men aged over 60 years were divided into two age groups: 60-69 years-65 patients (52.8%), 70 years and over - 58 people (42, 2%). Due to the nature of the profession separated manual workers and not working physically. Whereas for financial situation of the self-assessment distinguishes three categories: good, average and bad. The study showed that various aspects of the lives of the elderly are the most diverse way by the nature of work and financial situation.

prof. zw. dr hab. Andrzej Jopkiewicz
dr Agata Jopkiewicz

Sytuacja społeczno-ekonomiczna a stan zdrowia, jakość życia, aktywność i zaradność życiowa osób starszych

Celem pracy jest ocena zdrowia subiektywnego, jakości życia i zaradności życiowej osób starszych w odniesieniu do wybranych czynników społeczno-ekonomicznych, takich jak: wiek, płeć, miejsce zamieszkania, poziom wykształcenia i sytuacja materialna. Badania przeprowadzono w 2009 - 2010 roku. Objęto nimi 186 osób w wieku powyżej 60 lat, w tym 106 kobiet i 80 mężczyzn, których podzielono na trzy grupy wiekowe: 60-69 lat, 70-79 lat oraz 80 i więcej, zamieszkałych na terenie małych i dużych osiedli województwa świętokrzyskiego i mazowieckiego. Badane osoby cechowała stosunkowo dobra ocena swojego zdrowia i zaradności życiowej. Natomiast jakość życia wyraźnie pogarszała się wraz z wiekiem zarówno u kobiet jak i u mężczyzn po 60 r.ż. Przy czym gorzej oceniały swoją jakość życia kobiety, co może mieć związek z dłuższą ich przeżywalnością, a także samotnością. Również aktywność, zaradność życiowa i zadowolenie z życia znacznie pogarszały się wraz z wiekiem. Przy czym czynnikiem wpływającym na pogarszanie aktywności i zaradności życiowej był przede wszystkim wiek, a w mniejszym stopniu płeć.

Social and economic situation of elderly people and their health, the quality of life, activity and the resourcefulness level

The aim of the study is to assess the subjective health, the quality of life and the resourcefulness level of elderly people considering selected social and economic factors, such as age, sex, place of living, educational level and financial situation. 186 residents of small and large housing estates in świętokrzyskie and mazowieckie voivodships. They were above 60 years old, including 106 women and 80 men, who were divided into three age groups: 60-69 years old, 70-79 years old and more than 80 years old. The research material was gathered in 2009-2010. Elderly people, who participated in the interview, were characterised by quite good assessment of their health and the resourcefulness level. However the quality of life and activity made worse in conjunction with the age factor both for women and men after 60 years old. Women assessed worse their quality of life what could be linked with longer lifetime and the solitude. Also the resourcefulness level and the life satisfaction level made worse in the late maturity time. The age was the factor that mainly influenced the deterioration of the resourcefulness and activity level, and to a small extent sex.

Ph. D. Olesya Koropetska

Seniors' self-realization as a way of overcoming social exclusion

The aging of population is one of the most pressing problems of the modern world. According to statistics the growth rate of the elderly in the world is twice ahead of population growth as a whole, that is why there appear a number of problems that require speedy resolution. These are – the problems of social adaptation and social exclusion, the problems of effective use of the existing potential of older people and creating conditions for their education and productive development. The solution of the above problems requires a more thorough study of this period of ontogenesis, forming a new attitude toward the elderly and their participation in social development at the national level, the creation of programs of psychological support of "positive aging" and the search for new forms of cooperation, involving the elderly to active social life. The results of analysis of psychological and educational literature and the public life in Ukraine show that the need of education and self-realization among the elderly cannot find opportunities for satisfaction, because the current state policy and society are poorly targeted at seniors and avoidance of social exclusion of these people. However, their motivation for continuous learning and development, their pursuit of activities, and the need for social, communicative

and cultural ties make a person of this age period seek new opportunities for self-realization and avoiding of social exclusion.

dr Agata Kotowska

Aksjologiczne, kulturowe i ekonomiczne uwarunkowania aktywizacji osób starszych w Polsce

Starość może mieć wiele manifestacji i wiele znaczeń. Na jej społeczny odbiór wpływają rozmaite czynniki. Dotyka ona każdego, choć każdy przeżywa ją w swoim czasie i na swój sposób. Może być jedynie reminiscencją i nostalgią, może być też aktywna. Kiedy jednak rzeczywiście ma szansę być aktywna? Niniejsza analiza dotyczy uwarunkowań aktywizacji osób starszych w Polsce. Stanowi ona próbę odpowiedzi na pytanie – jak się wydaje kluczowe dla postawionego problemu – kim jest w naszym kraju człowiek w jesieni swojego życia?

W przedstawionym artykule problem aktywizacji seniorów rozpatrzony został na trzech płaszczyznach. Pierwsza odnosi się do panującego systemu aksjologicznego, zwłaszcza hierarchii wartości we współczesnym świecie, co przekłada się na stosunek ogółu do ludzi starych. Druga płaszczyzna dotyczy przejawów owych wartości w kulturze, zwłaszcza w kontekście jej aktualnych przeobrażeń. Ostatnia część prowadzonej analizy traktuje o kwestiach ekonomicznych, zwłaszcza w odniesieniu do rozwiązań systemowych rzutujących na indywidualną sytuację seniorów w Polsce, w znacznej mierze warunkujących więc ich aktywną partycypację w życiu społecznym.

Axiological, cultural and economic determinants of older people activation in Poland

Old age can have many manifestations and many meanings. Its social reception is influenced by various factors. It affects everyone, but everyone experiences it at different time and in their own way. It can be merely a reminiscence and nostalgia, but it can be also active. When does it really have a chance to be active? The following analysis concerns the determinants of older people activation in Poland. It comprises an attempt to answer the question, which seems to be crucial for the stated problem- who is, in our country, a man in his twilight years?

In the article presented, the problem of elders' activation was examined on three levels. The first one refers to present axiological system, especially to the hierarchy of values in modern world, which transfers to the attitude to older people. The second area concerns manifestations of these values in culture, especially in the context of its recent transformations. The ultimate part of the analysis regards economic issues, especially in reference to system solutions, which have an effect on individual situation of older people in Poland, determining, thus, to a large extent, their active participation in social life.

dr Kamila Lasocińska
dr Joanna K. Wawrzyniak

Aktywizacja społeczno-życiowa seniorów poprzez warsztaty autobiograficzne. Prezentacja założeń autorskiego programu i rozwiązań praktycznych

Tematem przewodnim niniejszego wystąpienia są warsztaty biograficzne, ich znaczenie i sposoby realizowania z osobami dorosłymi i starszymi oraz prezentacja przykładowych ćwiczeń realizowanych z seniorami. W odpowiedzi na potrzeby związane z aktywizacją i rozwojem osób dorosłych i starszych powstał projekt warsztatu biograficznego ukierunkowanego na:

- wspomaganie umiejętności adaptacji w sytuacjach zmiany;
- stymulowanie twórczego podejścia do sytuacji życiowych, przełamywanie rutyny, nawyków i wzorców towarzyszących interpretacji zdarzeń oraz poszukiwanie innych, nowych punktów widzenia;
- wspomaganie autorefleksji, ekspresji własnej osobowości, wyrażanie siebie poprzez historię życia;

- optymalizację jakości życia poprzez zapobieganie trudnościom i przezwyciężanie pojawiających się przeszkód czy barier;

- przygotowanie do pisania pamiętników i konstruowania wiedzy w oparciu o doświadczenia życiowe.

Warsztat biograficzny pełni funkcję edukacyjną, terapeutyczną, ale także zabawową. Warsztaty biograficzne prowadzi się w celu zachęty uczestnika do wspomnień, do analizy własnych przeżyć, doświadczeń przeszłości, ale także jako inspirację do rozwoju w teraźniejszości i przyszłości.

Activating Social Life of Seniors Through Autobiographical Workshops.

Presentation of the author's program and practices

The main themes of our presentation are biographical workshops, their meaning and methods of implementation with adults and the elderly people and the presentation of sample exercises performed with seniors. In response to the needs of the activation and development of adults and elderly people, we created project of the biographical workshop oriented on:

- Supporting adaptability in changing situations;

- To stimulate creative approach to life situations, breaking the routine, habits and patterns of the interpretation different life events and the search for other new points of view;

- Support for self-reflection, self-expression of personality, self-expression through the history of life;

- Optimizing the quality of life by preventing difficulties and overcoming emerging obstacles or barriers;

- Preparation for writing diaries and constructing knowledge based on life experiences. The biographical workshop has an educational and therapeutic function but also playing area. Biographical workshops are done to encourage participants to memories, to analyze their own experiences, the experiences of the past, but also as an inspiration for the development in the present and the future.

Dr Anna Leszczyńska-Rejchert

Aktywizacja seniorów poprzez edukację międzypokoleniową

Aktywizacja seniorów jest wielką potrzebą i wyzwaniem naszych czasów. Osoby starsze żyją coraz dłużej i coraz dłużej w lepszym zdrowiu. Obecnie podejmowanie wielu różnorodnych form aktywności staje się możliwe przez większości osób starszych (zwłaszcza tych, którzy należą do grupy tzw. „młodych starych”). Co więcej, przejawianie różnorodnych form aktywności przez polskich seniorów staje się coraz bardziej akceptowane przez różne grupy wiekowe.

Jednym ze sposobów aktywizacji seniorów jest edukacja międzypokoleniowa. Czym jest ta forma edukacji? Jakie są możliwości realizacji edukacji międzypokoleniowej? Jakie korzyści wynikają z uczestnictwa w edukacji międzypokoleniowej? Jakie zasady powinno się przestrzegać podejmując się realizacji edukacji międzypokoleniowej? Te pytania wyznaczają zawartość treściową podjętych refleksji. Kontekst teoretyczny rozważań zostanie wzbogacony własnymi doświadczeniami i obserwacjami autorki, wynikającymi z uczestnictwa w tworzeniu koncepcji i realizowaniu działań w ramach projektu „Międzypokoleniowa Akademia Aktywności – Doświadczenia Łączą Pokolenia”.

Activation of seniors through intergenerational education

Activation of seniors is both a great need as well as a challenge of our times. The elderly have lived longer and enjoyed much better health lately. Currently getting involved in various forms of activities is becoming possible for the majority of seniors (especially for those belonging to a group of so-called “young elders”). What is more, the involvement in all sorts of activities by Polish seniors is becoming more accepted by other age groups.

One of the means of activating the elderly is through intergenerational education. What is this type of education about? What is the feasibility of intergenerational education? What are the benefits of participation in it? What rules should be obeyed while undertaking the task of implementation of

intergenerational education? These questions determine the content of the article. The theoretical context of the study will be enriched by the author's own experiences and observations deriving from her participation in the creation of the concept and implementations of the values of the project called "The Intergenerational Activity Academy- Experiences Linking Generations".

dr Iwona Mandrzejewska-Smól

Determinanty i wymiary aktywności umysłowej osób starszych w kontekście problematyki przystosowania do starości

Problematyka przystosowania do starości stanowi jedno z najistotniejszych zagadnień dotyczących funkcjonowania współczesnego społeczeństwa. Postępujący proces starzenia się społeczeństw wymusza nie tylko refleksję, ale podejmowanie szeroko zakrojonych działań w obszarze umożliwienia osobom starszym aktywne i w miarę możliwości niezależne funkcjonowanie w społeczeństwie. W związku z tym idea inicjowania, wspierania i organizowania różnego rodzaju form aktywności wśród seniorów powinna stanowić jedno z najważniejszych wyzwań współczesnej cywilizacji.

Spośród wielu form aktywności na szczególną uwagę zasługuje aktywność umysłowa, gdyż właśnie ta aktywność najsilniej stymuluje do uruchamiania zdolności adaptacyjnych do zmiennych warunków egzystencji, a także wpływa na jakość życia człowieka na każdym etapie rozwoju. Szczególnie istotne jest to w okresie starzenia się, gdy jednostka narażona jest na wiele zmian o charakterze deterioracyjnym nie tylko w wymiarze biologicznym, ale również psychicznym i społecznym.

Zgodnie z koncepcją aktywności, aktywność stanowi warunek równowagi emocjonalnej jednostki, jest wartością cioną społecznie i zakłada podejmowanie aktywności na miarę sił i możliwości jednostki. W związku z tym aktywność umysłowa seniorów przybiera różnorodne wymiary w zależności od osobistych preferencji, predyspozycji, czy nastawień a także przebiegu całego, poprzedzającego okres starości, życia. Zdeterminowane są one również wieloma różnorodnymi czynnikami, których źródła należy upatrywać w zjawiskach zewnętrznych.

Determinants and dimensions of intellectual activity of the people aged fifty plus in terms of getting adapted to the senior age

The problem of getting adapted to the senior age is one of the most essential aspects of the operation of the contemporary society. A progressing process of aging societies calls not only for some reflecting on it but also for taking a wide spectrum of actions to allow the senior citizens for an active and possibly independent operation in the society. With that in mind, the idea of initiating, supporting and organizing various forms of activities among senior citizens should be one of the key challenges of the contemporary civilisation.

Among many forms of activity, a specially attention is paid to the intellectual activity since it is the activity which most strongly stimulates triggering of the skills of getting adapted to changing living conditions as well as affects the quality of life of the person at each stage of development. All that is especially important at the time of aging when an individual is exposed to many changes deteriorating in nature not only in the biological dimension but also in mental and social dimensions.

According to the concept of activity, the activity is a condition of the emotional balance of an individual, it is a value appreciated by the society and it assumes taking up the activity considering the strength and the potential of the individual. With that in mind, the intellectual activity of the people aged fifty plus assumes various forms depending on the personal preferences and predisposition, or attitudes as well as the life itself before reaching the old age. They are also determined by many various factors the sources of which must be searched for in external factors.

Tradycje opieki nad ubogimi starcami w działalności Wileńskiego i Warszawskiego Towarzystwa Dobroczynności

Traditions of support for poor elderly people in Vilnius and Warsaw Charitable Societies

Poverty and old age have accompanied the human race ever since the ancient times. In the ensuing epochs the awareness of these issues made societies respond in many different ways. Usually the old, the disabled and the infirm were supported by the society; however, it wasn't uncommon to come across diverse attitudes in the ancient times. Spread of the Christianity together with the idea of 'Caritas Christiana' and 'Misericordia' (the love of thy neighbour and mercy) as well as helping each other in the hour of need regardless of the intentions that led to such help contributed to the radical changes in how the old, the infirm and the forlorn people – seen as those excluded from the society - were treated.

A precursor of such changes in helping the needy was the Church, followed by the then monarchs and wealthy citizens. And over time it became the usual course for the European societies and the governments to allow the poor into the pilgrims' home based hospitals, to give away the food and provide health care as well as shelter to the elderly.

A well-known Polish clergyman and the protector of the poor Piotr Skarga established the Brotherhood of Mercy. He laid down its activities and supervised its workings. During the Age of Enlightenment, when the rationalism celebrated its triumphs, successive sovereigns endeavoured to support their poor. Even the Masonic Lodge was seen to be encompassing the problem by embroidering its banners with relevant slogans to help the needy. Deserving a mention here are two organisations which had contributed immensely to the protection of the children and the elderly: Wilenskie Towarzystwo Dobroczynności (Vilnius Charitable Society) established in 1807 and its twin society in Warsaw (1814). Their operations were based on the principles of similar European institutions, such as the Hamburg Institution. In close collaboration with the Church representatives, secular social workers created these charitable societies in Vilnius and Warsaw. They strived to provide needy elderly with decent standard of living in the autumn of their lives. Aside permanent place of residence, rationalised medical care, meals, clothing and medication these Societies looked after the psychological well-being of the aged through providing socially useful employment for those still able to work. Senior workers were doing simple jobs which partially covered their living expenses and needs. However, the value of such employment outweighed pure material needs; it created a feeling of being useful and indispensable despite the old age. Such belief increased sense of dignity and self-worth of poverty-stricken old people.

Ph. D. Larysa Mishchykha

Psychological determinants of creative longevity of seniors

The article focuses on the problem of a personality's creative longevity. The article emphasizes a person's natural striving for life quality at any stage of temporality. Special attention is paid to the period of late ontogenesis, which is very contradictory and ambiguous due to the psychophysiological changes a personality faces in the process of involution (as a natural phenomenon). The author, however, believes that this problem should be treated individually considering elderly people's abilities and their creative potential gained at the previous stages of ontogenesis as well as the level of preserving their mental and physical health. The case in question is a personality's creative experience, developed need for creativity as a vital necessity, which became an essential component of a person's life and continues at an old age. Hence the types of people are singled out according to their attitude to creative activity.

The article reveals the determinants of realization of an elderly person's creative potential by

characterizing the blocks hindering this process. The factors activating people's creativity in the period of late ontogenesis are defined.

The article presents social-psychological tasks, which must be considered on a priority basis not only among social workers, but also among gerontopsychologists in order to secure effective cooperation with this category of people. The case in question is continuing education of elderly people. It is concluded that creative activity in the period of late ontogenesis should facilitate improvement of (a personality's) life quality in the final period and, consequently, should become one of the significant factors of productive old age.

dr Małgorzata Porąbaniec

**Dom opieki rodzinnej jako nowa instytucja realizująca działalność pomocową
na rzecz osób starszych i niepełnosprawnych**

Dom Opieki Rodzinnej jest jedną z niewielu prywatnych placówek mająca na celu zaspokojenie potrzeb bytowych, opiekuńczych, rehabilitacyjnych i wspomagających tym osobom, które ze względów zdrowotnych lub rodzinnych nie mogą przebywać we własnych domach. Pensjonariusze placówki otaczani są ciągłą, indywidualną opieką, która wymaga od pracowników empatii, wyrozumiałości i konsekwencji.

Sposób świadczenia usług bytowych i opiekuńczych przez osobę i personel prowadzący rodzinny dom pomocy uwzględnia stan zdrowia, sprawność fizyczną i intelektualną oraz indywidualne potrzeby i możliwości osoby przebywającej w placówce, a także prawa człowieka, w tym w szczególności prawo do godności, wolności, intymności i poczucia bezpieczeństwa.

Family Care Home as a new supportive institution for elderly and disabled people

Family Care Home is one of the few private places in order to satisfy the domestic, caring rehabilitation and support needs to those people who for health and family reasons are not able to stay in their own homes. The inmates of such homes are faced by continuous care that requires empathy, understanding and consequences from the workers.

The provision way of domestic and caring services given by a person and staff engaged in Family Care Home takes into consideration the following recommendations: health status, physical and intellectual functions, individual needs and capabilities of the person staying at Home, as well as human rights, particularly the right to dignity, freedom, intimacy and sense of security.

dr hab. Prof. UJK Irena Pufal-Struzik

Creativity in promoting active living among seniors

The problem of many modern societies is the process of aging, escalating in the last few years. The average human life has almost half-extended. However, the quality of life of elderly people is lowering. Therefore, two-sided efforts must be made. Firstly, for the purposes of prevention, there should be taken actions aimed at preparing young people for the "good" old age. Secondly, pensioners should be created the conditions to a better life and made full use of their potential. Because many older people, after the cessation of their professional activity, are not able to adjust, they cannot fill their free time with a different satisfactory activity. One of the interesting suggestions for the growing new social class ("men of leisure") is a creative activity, that is the openness to new experiences.

Pozycja i rola starej kobiety w życiu społecznym i rodzinie w pierwszej połowie XIX wieku w Królestwie Polskim

W artykule podjęto próbę pokazania roli kobiety seniorki w życiu polskiego społeczeństwa w pierwszej połowie XIX wieku. W myśl obowiązujących wówczas kodeksów obyczajowych kobieta swoje życie powinna spędzić w cieniu mężczyzny: ojca, męża, syna. Mimo takiego podejścia, w zaistniałej sytuacji społeczno-politycznej, kobieta - zwłaszcza seniorka rodu coraz częściej zaczęła pojawiać się na arenie życia publicznego. Swoją wiedzą służyła młodemu pokoleniu, przyczyniała się do kultywowania polskich tradycji i obyczajów, była wzorem pobożności i oddania Ojczyźnie. Przez otoczenie stara kobieta traktowana była jako matrona; często groźna i niedostępna, budząca respekt, wręcz niereformowalna, ale też jako ostoja tego co trwałe, rodzinne i polskie.

A status and a role of an elderly woman in social and family life in the first half of the 19th century in the Kingdom of Poland

This article attempts to show the role of an elderly woman in Polish society in the first half of the nineteenth century. In accordance to the moral codes of behaviour, a woman should spend her life in the shadow of a man: a father, a husband, a son. However, in the socio-political situation of the times, the woman - especially a senior- began to appear in the arena of public life more and more often. Her knowledge served the younger generation, contributed to the preservation of Polish traditions and customs, was a model of piety and devotion to her homeland. The old woman was treated as a matron, often dangerous and inaccessible, awe-inspiring, even resisting to reform, but also as an anchor to what exists, prevails in a family, and is Polish.

Prof. Aurora Szentagotai-Tatar, Prof. Daniel David, David Opris, Babeş-Bolyai University

Effects of cognitive-behavioral interventions on the quality of life and social functioning of older adults

Research regarding psychotherapy interventions for older adults indicates that cognitive-behavioral therapy (CBT) is well-suited for addressing the psychological problems and life challenges that elderly people face. A growing number of studies document the utility of CBT in the management of problems such as anxiety (Hendriks et al., 2008), depression (Gould et al., 2012), and insomnia (Morin et al., 1993). The goal of the present paper was to assess the effects of cognitive behavioral therapy (CBT) in improving the quality of life and social functioning of older adults. An extensive analysis of studies published up to 2012 was conducted to this end. Our results support the beneficial effects of CBT in increasing the quality of life and social functioning of this population. Implications of findings and recommendations for practice will be discussed.

dr Edward Szkoda

Edukacyjne aspekty więzi międzypokoleniowych seniorów z ich wnukami

Dynamicznie przebiegające obecnie zmiany w sferze społeczno-ekonomicznej w szczególności dotyczą seniorów. Z jednej strony wydłuża się przeciętny wiek jakiego dożywają i czas ich aktywności zawodowej, z drugiej zaś wyraźnie wzrasta u nich dążność do poprawy jakości życia. W tym kontekście niebagatelne znaczenie odgrywa podtrzymanie więzi międzypokoleniowych ludzi starszych zwłaszcza ze swoimi wnukami.

Przeprowadzone w pierwszym kwartale 2013 roku badania na Opolszczyźnie ujawniają istotne znaczenie aktywizowania seniorów poprzez edukację. Jest ona doskonałym sposobem umacniania

więzi dziadków z wnukami, z którymi mogą dzielić się doświadczeniem życiowym. Z kolei wnukowie w zamian wprowadzają seniorów w świat współczesnej wiedzy zwłaszcza z zakresu pozyskiwania informacji, technik komunikacyjnych i mediów. Kluczową rolę odgrywa wspólne spędzanie czasu poprzez oddawanie się zajęciom intelektualnym oraz różnym formom aktywności ruchowej.

Educational aspects of the intergenerational bonds between the elderly and their grandchildren

The dynamic changes occurring in the socio-economic sphere affect in a particular way the elderly. First of all, the average life expectancy among elderly people is growing and they are active in the labour market for a longer period of time. In addition, we can clearly observe a growing tendency for the elderly to strive to improve their standard of living. In this context, sustaining the intergenerational bonds between elderly people and their grandchildren is of utmost importance.

The research carried out in the first quarter of 2013 in Opole Region shows that education is a motivating factor for the elderly. It is an excellent way of strengthening the bonds between grandparents and grandchildren. Grandparents share their life experience with their grandchildren who, in return, can introduce them into the world of modern information seeking, techniques of communication and media. It is of crucial importance that the two generations spend time together while taking part in various types of intellectual as well as physical activity.

dr Agnieszka Szplit

Teaching Seniors- chosen pedagogical and methodological aspects with references to Edu.Care project objectives

One of the challenges of a modern world is a process of ageing societies. Hence, the educational systems must be reformed and adjusted to changing quality of life. New societies need new teachers and pedagogues, and their education is an important issue for discussion.

The paper deals with two aspects. The first one focuses on the determinants and forms of the elderly educational activities, both in the institutional dimension (University of the Third Age, Clubs for the Elderly) and in promoted and implemented lifestyles at late age (educational gerontology). The second aspect deals with directions and forms of education for the professional teachers and assistants of an elderly person. The paper is based on the research conducted within the international European EduCare project activities.

dr Anna Szylar

„W starości była wielką nieprzyjaciółką próżnowania...” – o jesieni życia mniszek polskich w XVII –XIX wieku

Rozważania poświęcone są problematyce starości w zamkniętym środowisku zakonnich klauzurowych, żyjących w klasztorach zlokalizowanych na obszarze przedrozbiorowej Rzeczypospolitej w okresie od XVII do początków XIX wieku.

Przygotowane zostały na podstawie materiałów rękopiśmiennych i starodruków, znajdujących się w archiwach klasztorów żeńskich, zbiorów akt pokasacyjnych zgromadzonych w archiwach państwowych oraz nielicznych prac naukowych, zawierających wzmianki na ten temat. Do najcenniejszych należą księgi zgonów, nekrologi, kroniki oraz zapisy w księgach percepty i ekspensy. Dużo informacji dostarczają poradniki dotyczące umierania, tzw. dobrej śmierci i reguły zakonne.

Kwestie związane z przeżywaniem przez kobiety jesieni życia przedstawione zostały na przykładzie życia mniszek. Podjęto próbę określenia granicy wieku, którą uznawano w klasztorach za okres „wejścia w starość”, oraz wynikających z tego zmian, związanych z dotychczasowym życiem. Omówiono sprawy aktywności fizycznej w kontekście wykonywania różnych zadań i prac oraz kwestie udziału mniszek w życiu religijnym, w aspekcie obowiązujących przepisów kanonicznych. Sporo miejsca poświęcono sprawom zdrowia, dbałości o jego zachowanie i podejmowanym środkom

zapobiegającym chorobom. Ponadto omówiono najczęściej występujące wśród zakonnic choroby, sposoby ich leczenia i pielęgnowanie sióstr oraz wpływ stanu ich zdrowia na sposób życia. Przedstawiono sposób organizacji i funkcjonowanie infirmerii oraz apteki klasztornej. Zwrócono też uwagę na sposoby odżywiania i ubioru wiekowych mniszek.

Podjęto rozważania nad traktowaniem „starych sióstr” przez młodsze i odwrotnie, miejscem tych pierwszych w hierarchii klasztornej.

Ważny punkt rozważań stanowi kwestia przygotowania do dobrej śmierci, zarówno w kontekście obowiązującego prawa kościelnego, jak i upowszechnionych w klasztorach praktyk oraz kwestia umierania, ostatniej woli, pogrzebów i pochówków mniszek.

dr hab. prof. UJK Elżbieta Trafialek

Zapobieganie wykluczeniu społecznemu osób starszych

W poszukiwaniu optymalnych wzorców zapobiegania ekskluzji społecznej ludzi starszych, w prezentowanym artykule naszkicowano kilka europejskich modeli działań oświatowych uniwersytetów trzeciego wieku, ukierunkowanych w swej wielofunkcyjnej działalności na kompensowanie deficytów społecznych związanych z przekraczaniem progu wieku emerytalnego. Sygnalizując problemy związane z narastającą starością demograficzną i funkcjonowaniem negatywnego stereotypu trzeciej trzeciej życia – starano się też wskazać główne kierunki działań, jakie w ramach upodmiotowienia jednostek przez edukację i integrację należy przyjąć w celu ograniczania i zahamowania zjawiska narastającej marginalizacji społecznej coraz liczniejszej populacji ludzi starych.

Prevention of social exclusion of older people

In search of optimum patterns of the prevention of social exclusion of older people, this article outlines some European models of educational projects of universities of the third age, aimed at their multifunctional activity related to compensation of social deficits connected with crossing the threshold of the retirement age. By signalling problems related to the growing demographic old age and the functioning of a negative stereotype of the third tierce of life, an attempt is made to show the main directions of actions, which – in the framework of the personalization of individuals through education – should be adopted in order to reduce and hamper the phenomenon of growing social marginalization of the population of old people.

dr Marta Wilk

Osoba starsza jako ofiara przestępstwa w domu i w przestrzeni publicznej

Zjawisko starzenia się społeczeństw powoduje nasilanie się patologii społecznych związanych z przestępczością. Ludzie starsi, często stają się ofiarami rozmaitych kradzieży, oszustw i wyłudzeń. Problem ten dotyczy wielu krajów wysoko rozwiniętych, również Polski. Badania naukowe pokazują, iż ludzie starsi charakteryzują się trudnościami poznawczymi w sferze pamięci, uwagi, myślenia. Może to być konsekwencją rozmaitych chorób, na przykład neurologicznych, naczyniowych, czy zakaźnych jak również niekorzystnego funkcjonowania umysłowego ze względu na wiek. Doniesienia naukowe potwierdzają, iż ludzie starsi mają problemy z podejmowaniem racjonalnych decyzji i wyborów. Zaburzenia w funkcjonowaniu poznawczym mogą dotyczyć szybkości myślenia i uczenia się w nowych sytuacjach co stanowi jedną z przyczyn stawiania się łatwą ofiarą przestępstwa. W niniejszym artykule zostaną opisane najczęściej spotykane sposoby popełniania przestępstw przeciwko własności wobec osób starszych do których dochodzi w domach i przestrzeni publicznej, gdzie najczęściej ofiara i sprawca nie znają się. Bardzo ważna jest profilaktyka zapobiegania temu zjawisku poprawiająca skuteczność radzenia sobie w sytuacjach zagrożenia przestępczością, znajomość zasad postępowania

oraz trening umiejętności i strategii postępowania w konkretnych sytuacjach związanych z przestępstwami.

The elderly as victims of crime

In developed countries, including Poland, life expectancy is getting constantly higher. The growing number of older adults in society results in increasing number of crimes committed against them. The elderly are especially vulnerable to become victims of abuse, robbery and various scams. Older people are very frequently targeted for financial fraud. Scientific research shows that dementia and other cognitive impairments play important role in victimization of the elderly. Mental deterioration connected with illnesses of older age makes seniors physically and emotionally less able to protect themselves.

The purpose and objective of this article is to describe and analyze the most frequent financial crimes against the elderly. They can be divided into two categories: scams committed by strangers and financial exploitation by relatives or caretakers. It is extremely important to develop effective educational programs to teach older people how to handle a crime situation.

dr Hanna Wiśniewska-Śliwińska

Ocena sytuacji zdrowotnej seniorów- na podst. badań z terenu woj. Śląskiego

Wstęp. W Polsce z roku na rok wzrasta ilość osób powyżej 65 r.ż. Ludzie starsi jeszcze przed osiągnięciem wieku emerytalnego prowadzili pewien styl życia, który zawsze miał wpływ na ich obecny stan zdrowia.

Cel pracy. 1. Określenie, jakie schorzenia występują najczęściej u osób starszych. 2. Określenie stopnia przygotowania placówek medycznych do leczenia osób starszych. 3. Poznanie opinii osób starszych nt. usług medycznych i opiekuńczych oraz ich oczekiwań w zakresie tych usług.

Materiał i metody. Badania prowadzono na Śląsku w okresie od listopada 2012 r. do lutego 2013 r. Objęto nimi: 1) 100 osób starszych 2) 16 opiekunów osób starszych. Łącznie było to 116 osób, z którymi przeprowadzono wywiad kwestionariuszowy.

Wyniki. Zaledwie 1 osoba starsza uskarża się na 1 chorobę. U pozostałych występuje wielochorobowość lub wielkie zespoły geriatryczne. Odnotowano również wielolekowość. W sferze odczuwania zadowolenia z opieki stwierdzono u osób starszych odczuwanie niemożliwości zaspokojenia potrzeb w zakresie zapotrzebowania na usługi medyczne i opiekuńcze.

Wnioski. Wśród badanych zaobserwowano się największą zapadalność na choroby układu krążenia. Liczba chorób przewlekłych u jednego badanego pozwala przypuszczać, iż u niektórych z nich występuje wielolekowość. Należy jednak pamiętać, że następstwem braku opieki specjalistycznej lub chęci uniknięcia wielolekowości bywa niedoleczenie. Skutkiem braku opieki specjalistycznej, w tym przypadku geriatrycznej jest występujące u ludzi starszych odczucie zaniedbywania.

Assessment of Health Situation of Senior Citizens – based on a study carried out in the region of Silesia

Introduction. The number of people aged 65+ keeps growing every year. Long before retirement elderly people had been following lifestyles that affected their present state of health.

Purpose of the study. 1. Determining the most frequent diseases suffered by the elderly.
2. Determining the degree of preparation of medical facilities for treatment of the elderly.
3. Finding out opinions of the elderly on medical and health care services and their expectations concerning these services.

Materials and methods. The study was carried out in Silesia from November 2012 until February 2013. The sample group included 1) 100 elderly people, 2) 16 minders of the elderly. Altogether, the group included 116 people, who were interviewed by means of a questionnaire survey.

Results. Only one person in the group complained of 1 disease. The others suffered from poly-pathology or geriatric giants. Poly-pharmacy has also been noted. In the sphere of satisfaction with medical care, the elderly have been found to feel the impossibility of satisfying their needs in the field of medical and care services.

Conclusions. The diseases of the circulatory system have been observed to be of the highest incidence among the surveyed respondents. It is believed that a number of chronic diseases in one respondent may result in poly-pharmacy in some of them. It should be noted, however, that the consequence of lack of specialist health care or the desire to avoid poly-pharmacy may result in problems with curing the diseases. The feeling of being neglected, which is very common among the elderly, is the result lack of specialist, geriatric health care

dr Beata Zięba-Kołodziej

Różnorodność przeżyć, jednorodność cierpienia – o problemach opieki nad osobami starszymi

Starość jawi się nam jako okres naznaczony chorobami, niedołęstwem, cierpieniem i osamotnieniem, które wynika nie tylko ze stanu zdrowotnego i coraz mniejszej aktywności człowieka starego, ale także z innych przyczyn, jak chociażby braku zrozumienia innych czy nieumiejętności odnalezienia się w nowym stadium życia i w chorobie. I nie jest to świat zakłamy, jeżeli weźmiemy pod uwagę fakt, że wraz z wiekiem (począwszy od 60 roku życia) liczba seniorów wymagających wsparcia i opieki innych osób wzrasta. Problem ten poruszany jest na łamach czasopism medycznych, socjologicznych, z zakresu gerontologii i innych, podobnie jak kwestie opieki zinstytucjonalizowanej nad chorym seniorem. Rzadziej podejmuje się temat opieki w rodzinie, świadczonej przez osoby bliskie, często do tego zadania nieprzygotowanych, czasem przerażonych, bez pomocy służb specjalistycznych i wiedzy, gdzie tej pomocy mogą szukać.

Opieka nad chorym w domu nie jest zadaniem łatwym, a często ponad siły, zwłaszcza wówczas, kiedy podejmują się jej osoby bardzo młode (np. nastoletni wnukowie) czy też osoby pracujące i wychowujące własne dzieci. Poza kwestiami moralnymi dotyczącymi opieki nad schorowanymi rodzicami czy innymi bliskimi seniorami, których nie zamierzam w publikacji poruszać, istnieją jeszcze kwestie związane z odpowiedzialnością za własne życie i życie/przyszłość dzieci opiekunów, dla których praca rodziców jest taką samą koniecznością i powinnością, jak opieka nad seniorem. Łączenie licznych obowiązków stanowi ogromne obciążenie opiekunów, nie tylko fizyczne, ale także emocjonalne i psychiczne. Połączenie wszystkich zadań, wypełnienie dnia różnymi czynnościami, wymaga niemałych zabiegów logistycznych, czasami zaangażowania obojga małżonków i ich dzieci.

Publikacja podejmuje zagadnienia związane z przeżyciami osób sprawujących opiekę nad osobą starszą w rodzinie. Opisu dokonano na podstawie wypowiedzi uczestników forum internetowego oraz osób znajdujących się w omawianej sytuacji.

Diversity of experiences, uniformity of suffering – about the problems of caring for the elderly

Old age appears to us as time marked with ailment, disability, suffering and loneliness, which results from not only the state of health and less physical activity of an elderly person, but also from other reasons, such as lack of understanding from the others or the inability to find one's place in the new stage of life and in ailment. This is not a falsified view if we consider the fact that with age (starting from the age of 60) the number of seniors requiring support and care of the others grows. Said issue is raised in various journals: medical, sociological, gerontological and many others, similarly to the matter of institutionalized care of the ailing seniors. However, the problem of caring done by the relatives, often not prepared for the task, sometimes frightened, without help of specialist services nor knowledge of where to search for such help, is not issued nearly as often.

Taking care of an ailing person at home is not an easy task, sometimes it is beyond one's strength, especially when it is undertaken by very young people (such as teenage grandchildren) or people who work and raise their own children. Apart from the moral issues concerning caring for ailing

parents or other related seniors, which I am not going to raise in this publication, there are also matters related to responsibility for the caregiver's own life as well as the life and future of said caregiver's children, for whom their parents' employment is an identical necessity and duty as taking care of the senior. Managing numerous responsibilities is a great burden for the caregivers, not only physically, but also emotionally and psychically. Fulfilling all the duties, filling the day with various activities – all that requires logistic measures, sometimes involving both spouses and their children.

This publication raises the problems connected to the experiences of the persons taking care of an elderly person in their family. The description has been based on statements published by the users of an internet forum and persons who are in the same situation themselves.

Ph. D. Rksolyana Zozulyak-Sluchyk

Seniors in modern Ukrainian society: social and cultural aspects

Люди похилого віку в сучасному українському суспільстві: соціокультурний аспект

У соціальній роботі традиційно розрізняються технології роботи з підлітками, молоддю, людьми середнього та похилого віку.

Матеріальний рівень життя своєї сім'ї люди похилого віку оцінюють загалом нижче, ніж молодь і люди середнього віку. Так, за даними моніторингу, за 10-бальною шкалою середня оцінка свого матеріального рівня життя українців похилого віку становить 2,9; за рівнем добробуту сім'ї 33,9% людей похилого віку відносять себе до бідних, 38,6% – до таких, що трохи нижче середніх, лише 23,4% – до середніх; загалом свій матеріальний стан 45,2% осіб похилого віку визначили як такий, що їм вистачає лише на продукти харчування, 33,8% – вистачає загалом на прожиття. Лише 18,1% людей цієї вікової категорії віднесли себе до середнього класу. За даними моніторингу, людям похилого віку більшою мірою, ніж молодим та середнього віку, не вистачає здоров'я (76,3%), необхідної медичної допомоги (65,9%), можливості харчуватись відповідно до своїх смаків (56,9%), можливості купувати найнеобхідніші продукти (41,3%); переважна більшість наших співвітчизників похилого віку займаються переглядом телепередач та слухають радіо (89,5%); лише 2,3% користуються Інтернетом вдома; подорожі за кордон входять у плани лише у 6,6%.